

2017 ప్రపంచ జల దినోత్సవం సందర్భంగా గౌరవ ముఖ్యమంత్రిగారు చేయు వివరణ

ప్రపంచ జల దినోత్సవం చరిత్ర :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా గల ప్రజలందరు ప్రతి సంవత్సరం మార్చి 22వ తేదీన ప్రపంచ జల దినోత్సవాన్ని జరుపుకోవడం జరుగుతుంది. దీనిని మొదట అధికారికంగా 1992 సంవత్సరంలో బ్రెజిల్‌లోని రియో డి జెనిరో లో పర్యావరణం, అభివృద్ధిపై ఐక్యరాజ్యసమితి సదస్సు సందర్భంగా షెడ్యూలు-21 లో చేర్చడమయింది. జలం యొక్క ప్రాముఖ్యత, ఆవశ్యకత, సంరక్షణ గురించి ప్రజలలో అవగాహనను పెంచడానికి మరియు సాధారణ ప్రజలను ప్రేరేపించడానికి ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభ నిర్ణయం మేరకు ఈ ఉత్సవాన్ని 1993 సంవత్సరం నుండి వార్షిక ఉత్సవంగా ప్రారంభించడమయింది.

ప్రపంచ జల దినోత్సవాన్ని ఎందుకు జరుపుకోవడమవుతుంది:

జల సంబంధ అంశాలను ఆలకించి, అవగాహన చేసుకోవడానికి ప్రజలను ప్రోత్సహించడం, అలాగే ప్రపంచ జల దినోత్సవం కోసం అంతర్జాతీయ కార్యకలాపాలతో సమన్వయీకరణ ఇమిడి వుండేలా ప్రతి సంవత్సరం ఒక ఐక్యరాజ్యసమితి ఏజెన్సీలచే ప్రత్యేకంగా ప్రోత్సహించబడుతున్న ఉద్యమం. ఈ ఉత్సవం ఆరంభమయినప్పటి నుండి, ప్రపంచ జల దినోత్సవ ఇతి వృత్తాన్ని ఎంపిక చేయడం, ప్రపంచ సందేశాలను పంపడం, అలాగే ప్రపంచ జల దినోత్సవాన్ని జరుపుకోవడానికి ఐక్యరాజ్యసమితి ఏజెన్సీలకు నాయకత్వం వహించడానికి యుఎస్-వాటర్ బాధ్యతను కలిగివుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యదేశాలతో పాటు, ఏజెన్సీ, వివిధ ఎన్‌జీఓలు కూడా జలానికి సంబంధించిన అన్ని కీలక అంశాలపై శ్రద్ధను కేంద్రీకరిస్తూ స్వచ్ఛమైన జల సంరక్షణను పెంపొందించడంలో కూడా భాగస్వాములవుతున్నాయి.

ప్రపంచ జల దినోత్సవాన్ని ఏ విధంగా జరుపుకోవడమవుతుంది :

స్థానిక చెరువులు, సరస్సులు, నదులు, జలాశయాలకు విహార యాత్రలు, జలనిర్వహణ, భద్రతపై వివిధ స్థాయిలో సదస్సులు, టి.వి, రేడియో ఛానాళ్లు లేదా అంతర్జాలం ద్వారా సందేశాలను వ్యాప్తి పర్చడం, పరిశుభ్ర జల ప్రాముఖ్యత, సంరక్షణా చర్యలు, పోటీలు ఆధారంగా విద్యా విషయక ఈవెంట్లు మరియు అనేక ఇతర కార్యకలాపాలు వంటి భిన్న ఈవెంట్లు, కార్యకలాపాలను నిర్వహిస్తూ ఉత్సవాన్ని జరుపుకోవడమవుతుంది.

ప్రపంచ జల దినోత్సవం ఇతి వృత్తాలు :

1993	-	"నగరాల కోసం జలాలు"
1994	-	"మన జలవనరులను సంరక్షించడం ప్రతి ఒక్కరి బాధ్యత"
1995	-	"మహిళ - జలం"
1996	-	"దాహార్తి నగరాల కోసం జలం"
1997	-	"ప్రపంచ జలం సరిపడా ఉందా"
1998	-	"భూగర్భ జలం- అదృశ్యవనరు"
1999	-	"ప్రతి ఒక్కరు నదీ దిగువ ప్రవాహంలో జీవిస్తారు"
2000	-	"21వ శతాబ్దం కోసం జలం"
2001	-	"ఆరోగ్యం కోసం జలం"
2002	-	"అభివృద్ధి కోసం జలం"
2003	-	"భవిష్యత్తు కోసం జలం"
2004	-	"విపత్తుల కోసం జలం"
2005	-	"జీవితం కోసం జలం 2005-2015"
2006	-	"జలం, సంస్కృతి"
2007	-	"జలం కొరతను అధిగమించడం"
2008	-	"పారిశుధ్యం"
2009	-	"ట్రాన్స్ వాటర్స్"
2010	-	"ఆరోగ్యకరమైన ప్రపంచానికి పరిశుభ్ర జలం"

- 2011 - "నగరాల కోసం జలం : పట్టణ సవాళ్లకు స్పందించడం"
- 2012 - "జలం - ఆహార భద్రత"
- 2013 - "జల సహకారం"
- 2014 - "జలం - ఇంధనం"
- 2015 - "జలం - సుస్థిర అభివృద్ధి"
- 2016 - "జలం - ఉద్యోగాలు"

ఈ సంవత్సరం కోసం అంటే 2017 కోసం ఇతివృత్తం "జలం - వ్యర్థ జలం"

2017 ఇతివృత్తం - "జలం & వ్యర్థ జలం" :

జల ఆవృత్తిలో తాజా జలాల నుండి సంగ్రహించడం, శుద్ధిపరచడానికి ముందు, పంపిణీ, వినియోగం, సేకరణ, శుద్ధి చేసిన తరువాత శుద్ధి చేసిన వ్యర్థ జలాన్ని వినియోగించడం వంటి ప్రతి దశలో జలాన్ని జాగ్రత్తగా నిర్వహించవలసియున్నది. ఇది అంతిమంగా పరిసరాలలో వచ్చి తిరిగి ఆవృత్తిని ప్రారంభించడానికి సంగ్రహించడాన్ని ప్రారంభిస్తుంది.

జనాభా పెరుగుదల, ముమ్మర పట్టణీకరణ, ఆర్థిక అభివృద్ధి కారణంగా, వ్యర్థ జల ఉత్పత్తి పరిమాణం మొత్తం మీద దాని యొక్క కాలుష్య మోతాదు ప్రపంచ వ్యాపితంగా పెరుగుతుంది. అయితే, వ్యర్థ జల నిర్వహణను తీవ్రంగా నిర్లక్ష్యం చేయడమయింది. సామర్థ్యంపరంగా భరించగలగడం, సుస్థిరమైన జలవనరు, ఇంధనం, పోషకాలు ఇతర స్వాధీన పరచుకోగలిగే వనరుల పరంగా వ్యర్థ జలాన్ని పూర్తిగా తక్కువ అంచనా వేయడమయింది. అందువలన విసర్జించడానికి భారంగా భావించే బదులు దీనిని వనరుగా చూడవలసియున్నది. అనేక శుద్ధి ప్రక్రియలు, నిర్వహణ వ్యవస్థలు, వృద్ధి చెందుతున్న నగరాలలో పెరుగుతున్న నీటి డిమాండ్‌ను తీర్చడానికి వ్యర్థ జలాన్ని వినియోగించుకోవడానికి వీలుకల్పిస్తుంది. సుస్థిరమైన వ్యవసాయం, ఇంధన ఉత్పత్తిని పెంచి పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి మద్దతునిస్తుంది.

వ్యర్థ జలాలు - నగరాలు :

2030 నాటికి ప్రపంచంలో నీటి అవసరత 50 శాతం పెరగవచ్చునని అంచనా వేయడమయింది. దీనిలో ఎక్కువ అవసరత నగరాలలోనే ఉంటుంది. వ్యర్థ జల సేకరణ, నిర్వహణకు నూతన విధానాలు అవసరమవుతాయి. వాస్తవంగా పునర్ వినియోగించిన వ్యర్థ జలం ఆహార ఉత్పత్తి, పారిశ్రామిక అభివృద్ధితో సహా ఇతర సమస్యలను పరిష్కరించడానికి సాయపడుతుంది.

వ్యర్థ జలం, పరిశ్రమలు :

ఇటీవల సంవత్సరాలలో సామాజిక మరియు పరిసరాల ప్రభావాల వల్ల పరిశ్రమలు, వాటి వ్యర్థ జలాన్ని తగ్గించి, విడుదల చేయడానికి ముందు శుద్ధి చేసే విధానంలో ముందుకు వెళుతున్నాయి.

వ్యర్థ జలం ప్రస్తుతం సామర్థ్య వనరుగా చూడవచ్చును. దీని వినియోగం లేదా తగు విధంగా శుద్ధి చేసిన తరువాత రీసెక్లింగ్ వల్ల ఆర్థిక మరియు విత్త ప్రయోజనాలను కల్పించగలదు. వ్యాపారంలో లేదా 'పారిశ్రామిక సహజీవనం' ద్వారా అనేక పరిశ్రమల మధ్య వ్యర్థ జలాన్ని వినియోగించుకోగలం. పారిశ్రామిక నీటి వినియోగం 22 శాతం ప్రపంచ నీటి వినియోగానికి బాధ్యత వహిస్తుంది (యుఎస్-జలం, 2012). 2009లో అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో (డబ్ల్యు.డబ్ల్యు.ఎ.పి 2009) పరిశ్రమల ద్వారా నీటి వినియోగం 4-12 శాతంతో పోల్చినప్పుడు ఐరోపా, ఉత్తర అమెరికాలలో 50 శాతంగా ఉన్నది. వేగంగా పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో ఈ నిష్పత్తి రానున్న 10-20 సంవత్సరాలలో 5 రెట్లు వంతున పెరగగలదని ఆశించడమయింది. అందువలన, వ్యయ, ఆదాలపై ఆధారపడి మాత్రమే, గృహాలలో స్థానికంగా వ్యర్థ జలాన్ని వినియోగించుకోవాలని బలమైన ప్రేరకంగా ఉన్నది. వ్యాపార వర్గాలు, కొంత వ్యర్థ జలాన్ని నేరుగా వినియోగించుకోవచ్చును. ఆ ప్రయోజనం కోసం ఇది అవసరమైనప్పుడు ఉదాహరణకు చల్లగా ఉండడం కోసం లేదా వేడిని కలిగించడానికి జలం లేదా పై కప్పు నుండి వర్షపు నీటిని సేకరించడం, టాయ్లెట్ల ఫ్లషింగ్ కోసం నిర్మాణాత్మక పద్ధతులు, సాగునీరు లేదా వాహనాలను కడగడం వంటి ప్రక్రియలను వినియోగించడం.

వ్యవసాయంలో వ్యర్థ జలం :

అవరసరాలను తీర్చడానికి దిగుబడులను గరిష్టతరం చేయడానికి దోహదపడేందుకు పారిశ్రామిక, చిన్నతరహా సేద్యం రెండింటిలో వ్యవసాయాన్ని పర్యావరణ కాలుష్యానికి సంభావ్య వనరుగా చేస్తూ ఇటీవలి సంవత్సరాలలో ఎరువులు, క్రిమిసంహారక మందులు వాడకం పెరిగింది. శుద్ధి చేయని లేదా తగిన విధంగా శుద్ధి చేయని వ్యర్థ జలాన్ని వ్యవసాయానికి వినియోగించడం ద్వారా భూగర్భ, ఉపరితల జలం కాలుష్యం కావడం అట్టి విధానాన్ని అవలంబిస్తున్నచోట అనేక అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో ప్రధాన సమస్యగా ఉంది. సాంప్రదాయేతర జల వనరుల కోసం ప్రధానంగా వ్యర్థ జలాల కోసం వాటి అధిక పోషక విలువ లేదా సాంప్రదాయ జల వనరులు లేకపోవడంవల్ల రైతులు వ్యర్థ జలాలకోసం చూడడం పెరుగుతున్నది. చక్కగా వర్తింపులోకి తీసుకొని వచ్చినట్లయితే జలం, ఆహారభద్రత, జీవనోపాధి మెరుగుదలకు దోహదపడుతూ వ్యర్థ జలం, జలం, పోషకాల రెండింటికి విలువైన వనరుగా ఉంటుంది. మెరుగైన వ్యర్థ జలాల నిర్వహణ వ్యాధులకుగురయ్యే ప్రమాదాన్ని తగ్గించడం ద్వారా కార్మికులు ప్రత్యేకించి వ్యవసాయంలో కార్మికుల ఆరోగ్యాన్ని మెరుగుపరచవచ్చు. ఇది జల ఆశ్రిత రంగాలు, వెలుపల ప్రత్యక్ష, పరోక్ష ఉద్యోగాలను సైతం సృష్టించగలుగుతుంది.

జలరంగంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం చొరవలు :

రాష్ట్రాన్ని కరవురహితంగా తీర్చిదిద్దడానికి జలరంగంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అనేక చర్యలను చేపట్టింది.

ప్రభుత్వ దార్శనికత :

రాష్ట్రాన్ని కరవురహితంగా తీర్చిదిద్దడం, త్రాగునీరు, సాగునీరు, పారిశ్రామిక అవసరాలకోసం తన పౌరులందరికీ జల భద్రతను కల్పించడం ప్రభుత్వం దార్శనికతగా ఉంది. రాష్ట్ర వృద్ధి భోదకాలకు ప్రేరణ కల్పించడం కోసం ఏర్పాటుచేయబడిన ఏడు మిషన్లలో ఒకటిగా ఉన్న ప్రాథమిక రంగ మిషన్ క్రింద జల సంరక్షణ మిషన్ ఒక సబ్ మిషన్ గా ఉంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ జల వనరులు :

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం భిన్నమైన జల, వాతావరణ పరిస్థితులను ఇముడ్చుకొని ఉంది. 966 మి.మీ వార్షిక సగటు వర్షపాతంలో అనంతపురంలో 496.6 మి.మీ నుండి ఉత్తర కోస్తా జిల్లాలలో 1217 మి.మీకు పైబడిన వర్షపాతం భిన్నంగా ఉంది. వర్షపాతం అనిశ్చితంగా ఉంది. వ్యాప్తి ఒకే విధంగా లేదు. రాష్ట్రంలో వరదలు, తుఫాను దృష్టాంతరాలతో పాటుగా కరవు పునరావృతమయ్యే ఘటనగా ఉంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సాగునీటి ప్రస్తుత స్థితి

మొత్తం భౌగోళిక విస్తీర్ణం	-	402.70 లక్షల ఎకరాలు
మొత్తం సాగు విస్తీర్ణం	-	199.04 లక్షల ఎకరాలు
కల్పించిన సాగు నీటి సామర్థ్యం	-	103.56 లక్షల ఎకరాలు
సాగుచేయదగిన మిగిలిన విస్తీర్ణం	-	95.48 లక్షల ఎకరాలు
కొనసాగుతున్న ప్రాజెక్టులలో కొత్త ఆయకట్టు	-	26.05 లక్షల ఎకరాలు

40 భారీ, మధ్యతరహా, చిన్న నదులు ఆంధ్రప్రదేశ్ కు వర ప్రసాదంగా ఉన్నాయి. అందులో గోదావరి, కృష్ణా, పెన్నా ముఖ్యమైన నదులుగా ఉన్నాయి. 40 నదులకుగాను 15 నదులు ఇతర రాష్ట్రాలలో పరివాహక ప్రాంతం వ్యాపించి, అంతర్ రాష్ట్ర నదులుగా ఉన్నాయి. రాయలసీమ మరియు రాష్ట్రంలోని ఇతర భాగాలలో భూమిలో తేమ క్షీణించడం, భూగర్భ జలాల స్థాయి పడిపోవడంతో తరచూ కరవులు సంభవిస్తున్నాయి. లోటు వర్షపాతం తదితర కారణాల వల్ల చెరువులకు నీరు రావడం లేదు. అదే సమయంలో గోదావరి నది నుండి మిగులు జలాలు సముద్రంలో కలుస్తున్నాయి. గోదావరి నది నుండి సముద్రంలోకి వార్షిక ప్రవాహం దాదాపు 2916 టిఎంసెలుగా ఉన్నది.

ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడిన ప్రాజెక్టులు :

2004-09 కాలంలో భారీ వ్యయంతో ఒకేసారి అనేక ప్రాజెక్టులను ప్రారంభించడమయింది. దీని వలన ప్రభుత్వ ఖజానాపై పెద్ద భారం పడింది. తగినన్ని నిధులు సమకూర్చనట్లయితే ఆశించిన ఫలితాలను సాధించలేము. 2004లో ప్రాజెక్టుల వ్యయం రూ.20,982 కోట్లుగా ఉన్నది. ఇది 2014 నాటికి రూ.81,195 కోట్లుకు పెరిగింది. ఆ ప్రకారంగా ప్రాజెక్టుల వ్యయంలో పెరుగుదల రూ. 60,213 కోట్లుగా ఉంది.

కొనసాగుతున్న ప్రాజెక్టుల స్థితిని ప్రస్తుత ప్రభుత్వం సమీక్షించి, వాటిని దశల వారీగా పూర్తి చేయాలని నిర్ణయించడమయింది. ప్రయోజనాలను ముందుగా పొందటానికి 10 ప్రాజెక్టులకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడమయింది.

ఈ క్రింది ప్రాజెక్టులకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడమయింది.

1. బిఆర్ఆర్ వంశధార ప్రాజెక్టు (ఫేజ్-2, ఫేజ్-2)
2. తోటపల్లి బ్యారేజ్ ప్రాజెక్టు
3. పోలవరం సాగునీటి ప్రాజెక్టు
4. పట్టిసీమ ఎత్తిపోతల పథకం
5. పూల సుబ్బయ్య వెలిగొండ ప్రాజెక్టు
6. కెఓఆర్ గుండ్లకమ్మ రిజర్వాయర్
7. జిఎన్ఎస్ఎస్ ఫేజ్-I & ఫేజ్-II
8. హంద్రీనీవా సుజల స్రవంతి ఫేజ్-I & ఫేజ్-II
9. పురుషోత్తపట్నం ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకం
10. చింతలపూడి ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకం

2016-17లో జల నిర్వహణ :

ఈ సంవత్సరంలో, సాధారణ వర్షపాతం కన్నా 26.70 శాతం తక్కువ నమోదు కావడాన్ని చూశాము. అయినప్పటికీ, ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడిన ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయడంలో గణనీయ ప్రగతిని సాధిస్తూ, మెరుగైన జల నిర్వహణ విధానాలను అనుసరిస్తూ, కరవు పరిస్థితిని విజయవంతంగా ఎదుర్కొన్నాము. ఖరీఫ్, రబీ సీజన్లలో 101.53 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టుకు సాగునీటిని అందించాము.

సిబిఐపి అవార్డు :

2015-16 రబీలో, 69 టిఎంసీల నీటిని మాత్రమే వినియోగిస్తూ గోదావరి డెల్టా సిస్టమ్లో 8,69,141 ఎకరాల ఆయకట్టును సాగుచేయడం జరిగింది. ఎకరా ఒక్కొక్కటికి 42 నుండి 45 బస్తాల మంచి దిగుబడిని సాధించడమయింది. కాగా, వాస్తవంగా ఈ ఆయకట్టును సాగుచేయడానికి 100 టిఎంసీల నీరు అవసరమవుతుంది. ఈ విజయం కోసం, కేంద్ర ప్రభుత్వం "జల వనరుల గరిష్ట, సమర్థ వినియోగం" కోసం ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ జల వనరుల శాఖకు 2017 సిబిఐపి అవార్డును ప్రధానం చేసింది.

బిఆర్ఆర్ వంశధార ప్రాజెక్టు (స్టేజ్ .II - ఫేజ్ .II) :

ప్రభుత్వం హీరా మండలము రిజర్వాయరు ఆర్ & ఆర్ ప్యాకేజీ కోసం రూ. 421.00 కోట్లను మంజూరు చేసి, దీర్ఘకాలం పెండింగ్లో వున్న సమస్యను పరిష్కరించి స్పిల్ వే పనిని ప్రారంభించడమయింది. నెం. 87 & 88 ప్యాకేజీ పనిని పునఃప్రారంభించడమయింది. వరద ప్రవాహ కాలువ సైడ్ వేర్ పనిని ప్రారంభించడమయింది. 2017, డిసెంబరు నాటికి ప్రాజెక్టును పూర్తిచేయాలని ప్రతిపాదించడమయింది.

తోటపల్లి ప్రాజెక్టు :

ఒక లక్ష ఎకరాల కొత్త ఆయకట్టును, 64000 ఎకరాల ఆయకట్టును స్థిరీకరిస్తూ ప్రాజెక్టును పూర్తిచేయడమయింది. 12215 ఎకరాల ఆయకట్టును సాగుచేస్తూ సుమారు 444 చిన్నతరహా సాగునీటి చెరువులను నింపడమయింది.

పోలవరం సాగునీటి ప్రాజెక్టు :

దీర్ఘకాలంగా పెండింగ్లో ఉన్న భూసేకరణ సమస్యను అధిగమిస్తూ ప్రభుత్వం తీసుకున్న చొరవతో కుడి ప్రధాన కాలువను పూర్తిచేయడమయింది. ఎడమ ప్రధాన కాలువ పనిలో మంచి పురోగతి ఉంది. మేము తీసుకున్న చర్యలతో, ముంపుకు గురవుతున్న తెలంగాణలోని 7 మండలాలను ఆంధ్రప్రదేశ్కు బదిలీచేయడమయింది.

వాస్తవ తనిఖీలు మరియు ప్రత్యామ్నాయంగా స్థల తనిఖీలతో ప్రతి సోమవారం ప్రాజెక్టు ప్రగతిని స్వయంగా పర్యవేక్షిస్తున్నాను. బాయర్ ఆఫ్ జర్మనీ వంటి ప్రసిద్ధ కంపెనీలు ప్రాజెక్టును సత్వరమే పూర్తిచేయడం కోసం కట్టుబడి ఉన్నాయి. 30-12-2016న స్పిల్వే కాంక్రీటింగ్ను ప్రారంభించడమయింది. డ్రైయాపర్గం వాల్ నిర్మాణం, గేట్ల ప్యాబ్రికేషన్ కూడా ప్రారంభించడమయింది. స్థిరమైన చర్యలతో గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించడమయింది.

2018 నాటికి కుడి, ఎడమ కాలువలోకి గ్రావిటీ ద్వారా నీటిని సరఫరా చేయడానికి అన్ని చర్యలను చేపట్టడమవుతున్నది.

పట్టిసీమ ఎత్తిపోతల పథకం :

ఒక సంవత్సరం రికార్డు కాలంలో పట్టిసీమ ఎత్తిపోతల పథకాన్ని ప్రారంభించడంతో గోదావరి, కృష్ణా నదులతో అనుసంధానం చేయడంతో చిరకాల స్వప్నం సాకారమైంది. 2016 మార్చిలో అన్ని పంపులు, మోటార్లు ద్వారా నీటిని విడుదల చేయడమయింది.

ఈ సంవత్సరంలో 55.62 టిఎంసిల గోదావరి నీటిని కృష్ణానదికి మళ్ళించడమయింది. ఈ నీటితో కృష్ణా డెల్టాలోని 13.08 లక్షల ఎకరాలలో ఖరీఫ్ పంటకు అదనంగా నీటిని అందించడమయింది.

పూల సుబ్బయ్య వెలిగొండ ప్రాజెక్టు :

రిజర్వాయర్ పని పూర్తయింది. కాలువ పని కూడా పూర్తి అయ్యే దశలో ఉంది. రెండు టన్నెల్స్ పని మంచి పురోగతిలో ఉంది. త్వరలోనే వాటిని పూర్తిచేసే విధంగా ఇతర వైపు నుండి టన్నెల్స్ పనిని చేపట్టేందుకు చర్య తీసుకోవడమయింది. 2018 ఖరీఫ్ నాటికి ఒక టన్నెల్ పనిని, 2018, డిసెంబరు నాటికి ప్రాజెక్టు మొత్తాన్ని పూర్తిచేయాలని కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడమయింది.

గుండ్లకమ్మ ప్రాజెక్టు :

ప్రాజెక్టును పాక్షికంగా పూర్తి చేయడమయింది. కరవు ప్రభావిత ప్రకాశం జిల్లాలో ఇప్పటికే 60,000 ఎకరాల ఆయకట్టుకు సాగునీటి సామర్థ్యాన్ని కల్పించడమయింది. మిగిలిన డిస్ట్రిబ్యూటరీ నెట్ వర్క్ పనిని 2018, ఖరీఫ్ నాటికి పూర్తి చేయాలనే కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడమయింది. 20,000 ఎకరాల అదనపు ఆయకట్టుకు సాగునీటి సామర్థ్యాన్ని కల్పించడమవుతుంది.

జిఎన్ఎస్ఎస్ ఫేజ్-1 & II

జిఎన్ఎస్ఎస్ ఫేజ్ -I ను చాలావరకు పూర్తిచేయడమయింది. మొట్ట మొదటిసారిగా 3.30 టిఎంసిల నీటిని గోరకల్లు రిజర్వాయర్లో నిల్వచేయడమయింది. గట్టును పటిష్టపరచడానికి, రిజర్వాయర్లో పూర్తి సామర్థ్యాన్ని నిలవచేయడానికి, లోడింగ్ బెర్క్ పనిని ప్రారంభించడమయింది. 2018, జూన్ నాటికి పూర్తిచేయాలనే కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడమయింది. 1.88 టిఎంసిల నీటిని అవుకు రిజర్వాయర్లో నిల్వచేయడమయింది. 5000 క్యూసెక్కుల సామర్థ్యంతో అవుకు బైపాస్ టన్నెల్ పూర్తయింది. రాబోయే కాలంలో అవుకు టన్నెల్ నుండి గండికోట రిజర్వాయర్కు కనీసం

15000 క్యూసెక్కుల నీటిని మళ్ళించాలని నిర్ణయించాము. గండికోట రిజర్వాయర్ నిర్వాసిత కుటుంబాలకు చెల్లింపు కోసం రూ. 479 కోట్లను ప్రభుత్వం విడుదల చేసింది. సుమారు 7 టిఎంసిల నీటిని అవుకు రిజర్వాయర్ నుండి గండికోట డ్యామ్ కు సరఫరా చేయడం జరిగింది. దీర్ఘకాలంగా పెండింగ్ లో ఉన్న కడప-తాడిపత్రి మళ్ళింపు పనిని తిరిగి ప్రారంభించడమయింది. దీనిని ఈ సీజన్ లో పూర్తిచేయాలనే కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడమయింది.

గండికోట - పైడిపాలెం ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకం గండికోట-సిబిఆర్ ఎత్తిపోతల పథకాలను ప్రారంభించి మైలవరం రిజర్వాయర్, పైడిపాలెం రిజర్వాయర్ మరియు వామికోండ రిజర్వాయర్ కు నీటిని సరఫరా చేయడమయింది. 0.34 టిఎంసిల నీటిని పులివెందుల బ్రాంచ్ కాలువకు సరఫరా చేసి, రూ. 354.00 కోట్ల పంట దిగుబడితో 18,000 ఎకరాలలోని బత్తాయి (చీని), అరటి తోటలను రక్షించడమయింది.

హెచ్ఎస్ఎస్ఎస్ ఫేజ్ - I & II :

ప్రస్తుతం ప్రభుత్వ చర్యలతో, హెచ్ఎస్ఎస్ఎస్ ఫేజ్-I లోని అన్ని పంపులు, మోటార్లను పూర్తిచేయడమయింది. రికార్డు స్థాయిలో హెచ్ఎస్ఎస్ఎస్ నుండి 37.32 టిఎంసిల పరిమాణంగల నీటిని ఎత్తిపోయడమయింది. నేరుగా 30,000 ఎకరాల ఆయకట్టుకు నీటిని సరఫరా చేసి టిబిపి హెచ్ఎల్ సిస్టమ్ క్రింద 35,000 ఎకరాల ఆయకట్టుకు అదనంగా అందించడమయింది. 36,000 బోరుబావులను రీచార్జ్ చేయడంతో పాటుగా చిన్నతరహా సాగునీటి చెరువుల క్రింద 2,00,000 ఎకరాలకు నీటిని అదనంగా అందించడమయింది. 5.255 టిఎంసిల నీటిని కెసి కెనాల్ కు అదనంగా అందించడమయింది. జీడిపల్లి రిజర్వాయర్ నుండి గొల్లపల్లి రిజర్వాయర్ కు నీటిని విడుదలచేసి, 33 చిన్నతరహా సాగునీటి చెరువులకు సరఫరా చేయడమయింది.

మచ్చుమర్రి ఎత్తిపోతల పథకాన్ని ప్రారంభించి, 0.95 టిఎంసిల నీటిని ఎత్తిపోసి కెసికెనాల్ ఆయకట్టుకు సరఫరా చేయడమయింది.

3800 క్యూసెక్కుల పూర్తి విడుదలను చేపట్టడానికి హెచ్.ఎస్.ఎస్.ఎస్ ప్రధాన కాలువను జీడిపల్లి రిజర్వాయరు వరకు వెడల్పు చేయాలని ప్రతిపాదించడమయింది.

పురుషోత్తపట్నం ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకం :

ప్రస్తుతమున్న ఏలేరు సాగునీటి వ్యవస్థ ఆయకట్టుకు అనుబంధంగా నీటిని అందించడంతోపాటు, పోలవరం ఎడమ కాలువ ప్రయోజనాలను సత్వరమే పొందటానికి పట్టిసీమ ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకం మాదిరిగా గోదావరి నీటిని పోలవరం ఎడమ ప్రధాన కాలువలోకి, ఏలేరు రిజర్వాయరుకు ఎత్తిపోయటానికి, అంతేగాక, విశాఖపట్టణం జిల్లా, సాగునీటి, త్రాగునీటి, పారిశ్రామిక అవసరాలను తీర్చటానికి ఈ పథకాన్ని ఉద్దేశించడమయింది. పనులు చురుకుగా జరుగుతున్నాయి. తొమ్మిది నెలలలోపు పూర్తి చేయాలనే కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడమయింది.

చింతలపూడి ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకం :

పశ్చిమ గోదావరి, కృష్ణా జిల్లాలలోని ఎగువ ప్రాంతాలలో మొత్తం 4.80 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టును సాగు చేయటానికి కొనసాగుతున్న చింతలపూడి ఎత్తిపోతల సాగునీటి పథకాన్ని సవరించడమయింది. ఇది 2018, జూన్ నాటికి పూర్తి చేయాలనే కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడమయింది.

డెల్టాలు, నాగార్జున సాగర్ కాలువ వ్యవస్థను ఆధునికీకరించడం :

ప్రస్తుతమున్న కాలువ వ్యవస్థ నీటి వినియోగ సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచటానికి, గోదావరి, కృష్ణా మరియు పెన్నార్ డెల్టాల ఆధునికీకరణకు సంబంధించిన పనులు, అంతేకాక, నాగార్జున సాగర్ కాలువ వ్యవస్థను సమీక్షించి, ప్రాధాన్యతను ఇవ్వడమయింది.

వ్యయం :

శాఖ వివిధ ప్రాజెక్టుల క్రింద గత మూడు సంవత్సరాలల్లో రూ.21,632.73 కోట్ల వ్యయాన్ని ఖర్చు చేయడమయింది.

పోతిరెడ్డిపాడు నుండి నీటి విడుదలలు :

ఈ సంవత్సరంలో, రికార్డు స్థాయిలో పోతిరెడ్డిపాడు రెగ్యులేటర్ నుండి 67.43 టిఎంసిల పరిమాణంగల నీటిని విడుదల చేయడం జరిగింది.

ఈ నీటి నుండి

టిజిపికు 36.096 టిఎంసిలను సరఫరా చేయడమయింది.

కేసీకెనాల్కు 10.615 టిఎంసిలను సరఫరా చేయడమయింది

ఎస్ఆర్బిసి / జియన్ఎస్ఎస్కు 20.720 టిఎంసిలను సరఫరా చేయడమయింది.

టిజిపిలో నీటి విడుదలలు :

ఈ సంవత్సరంలో, రికార్డు స్థాయిలో 16.20 టిఎంసిల పరిమాణంగల నీటిని వెలుగోడు రిజర్వాయర్లో నింపడమయింది. కర్నూలు జిల్లాలో టిజిపి క్రింద 96,961 ఎకరాలను సాగుచేయడమయింది. కడప జిల్లాలో ఎస్.పి.వి. బ్రహ్మం సాగర్ రిజర్వాయర్ క్రింద, 32,200 ఎకరాలను సాగు చేయడమయింది. ఎస్.ఆర్.-I రిజర్వాయర్ క్రింద 18,000 ఎకరాలను, ఎస్.ఆర్.-II రిజర్వాయర్ క్రింద 12,500 ఎకరాల ఆయకట్టును సాగు చేయడమయింది.

కెసికెనాల్ :

ఈ సంవత్సరంలో, 28.25 టిఎంసిల నీటిని వినియోగిస్తూ కెసికెనాల్ క్రింద 2,90,379 ఎకరాలను సాగు చేయడమయింది. దీనికి గాను, పోతిరెడ్డిపాడు హెడ్ రెగ్యులేటర్ నుండి 10.615 టిఎంసిలు, నది మద్దతుగా టిబి డ్యాం నుండి 3.168 టిఎంసిలు, సుంకేసుల బ్యారేజ్ నుండి 8.262 టిఎంసిలు, హెచ్ఎస్ఎస్ఎస్ డ్వారా 5.255 టిఎంసిలు. మచ్చుమర్రి ఎత్తిపోతల నుండి 0.95 టిఎంసిలను సరఫరా చేయడమయింది.

తుంగభద్ర సిస్టమ్ :

ఈ సంవత్సరంలో, మొత్తం 212 టిఎంసిల సామర్థ్యానికిగాను, తుంగభద్ర డ్యాంలో 70 టిఎంసిల నీరు మాత్రమే చేరింది. దామాషా కేటాయింపు ప్రకారం హెఎల్ఎస్ కి 10.731 టిఎంసిలు, ఎల్ఎల్ఎస్ కి 7.925 టిఎంసిలు, కెసికెనాల్ కు 3.3 టిఎంసిలను కేటాయించడమయింది. సుమారు హెచ్ఎల్ఎస్ క్రింద 35,000 ఎకరాల ఆయకట్టును సాగుచేయడమయింది. టిబిపి ఎల్ఎల్ఎస్ సిస్టమ్ క్రింద 25,000 ఎకరాలను సాగుచేయడమయింది.

నదుల అనుసంధానం :

మొత్తం మీద రాష్ట్రం మిగులు రాష్ట్రం. అయితే లభ్యత అనేది ఏకరీతిన లేదు. ఈ నేపథ్యంలో కరవు నియంత్రణ చర్యగా మిగులు జలాలను లోటు ప్రాంతాలకు బదిలీ చేయడానికి అంతర, అంతర్గతంగా నదులను అనుసంధానం చేయడాన్ని ప్రభుత్వం చేపట్టింది. ఈ దిశగా, పట్టిసీమ డ్వారా గోదావరి, కృష్ణా నదులను అనుసంధానం చేస్తూ ఇది వరకే చర్యను తీసుకోవడమయింది.

నీరు లోటువున్న ప్రాంతాలలో కొత్త ఆయకట్టును సృష్టించడానికి, ప్రస్తుతంవున్న ఆయకట్టు స్థిరీకరించడానికి రాష్ట్రంలో ప్రధాన నదుల అనుసంధానం ద్వారా కనీసం 300-400 టిఎంసిల నీటిని వినియోగించుకోవాలని ప్రతిపాదించడమయింది. గోదావరి, పెన్నా నదులను కలపడానికి ప్రతిపాదనలను రూపొందించడమవుతున్నది. డిపిఆర్

తయారీ పనిని కన్సల్టెంట్ మెస్సర్స్ వాప్కోన్కు అప్పగించడమయింది. సర్వే పని పూర్తయ్యే దశలో వుంది.

వంశధార, నాగావళి, నాగవళి-చంపావతి నదులను అనుసంధానం చేయడానికి కూడా ప్రతిపాదించడం జరిగింది. ప్రతిపాదనలు రూపకల్పనలో ఉన్నాయి.

నీటి సంరక్షణ చర్యలు :

నీరు - చెట్టు / నీరు ప్రగతి

నీటి సంరక్షణ చర్యలు, వినూత్న సాంకేతికత మరియు పద్ధతులను ఉపయోగిస్తూ సమర్థవంతమైన నీటి నిర్వహణ ద్వారా రాష్ట్రాన్ని కరవు రహితంగా చేయడానికి నీరు-చెట్టు అనే ప్రతిష్టాత్మక ప్రాజెక్టును ప్రభుత్వం చేపట్టింది.

ప్రధాన కార్యకలాపాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి :

- * చెరువుల పూడికతీత
- * చెరువుల వద్ద జలపాతాల అభివృద్ధి
- * చెరువుగట్లను పటిష్టపర్చడం
- * వేర్స్, తూముల మరమ్మత్తులు, పునర్నిర్మాణం
- * షట్టర్లకు మరమ్మత్తులు, పునఃస్థాపన
- * చెక్ డ్యాంలు, ఊట చెరువుల నిర్మాణం
- * సాగు కుంటల నిర్మాణాలు

ఇప్పటి వరకు సాధించినవి :

పూడిక తీసిన పరిమాణం	-	46.44 కోట్ల క్యూసెక్కులు
చెరువు గట్లను పటిష్టపర్చడం	-	3.12 కోట్ల క్యూసెక్కులు
షట్టర్ల మరమ్మత్తులు	-	447 షట్టర్లు
అభివృద్ధి పర్చిన జలపాతాలు	-	1110
పూర్తి చేసిన చెక్ డ్యాంల సంఖ్య	-	1147

అదనంగా నీటిని నిల్వచేసిన నీటి పరిమాణం -	16.40 టిఎంసెలు
పూడిక తీత వల్ల స్థిరీకరించబడిన ఆయకట్టు -	168925 ఎకరాలు
నిర్మించిన సాగు కుంటల సంఖ్య -	284134
చిన్నతరహా సాగునీటి చెరువుల పునరుద్ధరణ -	25498

భూగర్భ జలాలలో మెరుగుదల కోసం చేపట్టిన చర్యలు :

- * రియల్ టైం గ్రౌండ్ వాటర్ మానటిరింగ్ కోసం 1254 ఆటోమేటిక్ ఫిజో మీటర్స్ సెన్సార్లను నెలకొల్పడమయింది.
- * 15 లక్షల బోరు బావులన్నింటికి జియోట్యాగ్ చేసిన రాష్ట్రాలలో దేశంలోనే మొదటి రాష్ట్రం.
- * ఎన్.టి.ఆర్ జలసిరి క్రింద రాష్ట్రంలోని పరివాహక ప్రాంతంలో 13256 బోరుబావులను త్రవ్వడమయింది.
- * పర్యావరణ అసమతుల్యతను నివారించడానికి, భూగర్భజలాల పంపింగ్ కోసం అరేబ్యే విద్యుత్తును ఆదా చేయడానికి వివిధ చర్యల ద్వారా రాష్ట్రంలో అధికంగా వినియోగించుకుంటున్న భూగర్భ జల మట్టాలను మెరుగుపరచడం మరియు రాష్ట్రంలో సురక్షితమైన 3-8 మీ స్థాయిలో భూగర్భ జలమట్టాలను వుంచడం ఖచ్చితంగా చాలా ముఖ్యమైన విషయం.

ఇతర నీటి సంరక్షణ చర్యలు :

1. హరిత కార్యక్రమం క్రింద, సమర్థవంతమైన నీటి నిర్వహణ ఉండే విధంగా చూడటానికి జలమట్టాల రియల్ టైమ్ మోనిటరింగ్ ఉండేందుకు కృష్ణా డెల్టా, గోదావరి డెల్టా, తుంగభద్ర లోలెవల్ కనాల్లో ఫైలెట్ ప్రాతిపదికన సెన్సార్లను స్థాపించడమయింది. అన్ని ప్రధాన, మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులలో సెన్సార్లను స్థాపించడానికి చర్యను ప్రారంభించడమయింది.

2. ఏకీకృత నీటి నిర్వహణ, నీటి ఆడిట్ :

రాష్ట్రంలో మొదటిసారిగా, ఉపరితల జలాలు, భూగర్భజలాలు, భూసార తేమను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకుంటూ ఒక సమగ్ర విధానంలో నీటి ఆడిట్ను చేపట్టడాన్ని ప్రారంభించింది. ఇది నీటి వృధాను తగ్గిస్తూ చక్కటి, సమర్థవంతమైన నీటి నిర్వహణకు దోహదకారిగా ఉంటుంది. పనిని మెస్సర్స్ వస్సార్ ల్యాబ్స్ ద్వారా చేపట్టడమవుతున్నది.

3. రెయిన్ గన్స్

వర్షాభావ పరిస్థితులను తగ్గించడానికి పంటను కాపాడేందుకు రెయిన్ గన్స్ ఉపయోగిస్తున్నారు.

4. మొబైలు లిఫ్ట్స్

సరఫరా వనరు ఒక చోట లేనపుడు 1 లేదా 2 సార్లు తడవడానికి నీటిని సరఫరా కోసం మొబైలు లిఫ్ట్లను ఉపయోగించాలని ప్రతిపాదించడమయింది.

5. నీటిని గరిష్టంగా ఉపయోగించుకోవడం కోసం, డ్రిప్, స్ప్రింక్లర్ వంటి సూక్ష్మ సాగు మెళుకువలను ప్రభుత్వం ప్రోత్సహిస్తుంది. ఈ సంవత్సరం సూక్ష్మ సేద్యం క్రిందకు 3.12 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టును తేవడమయింది. ఇది మొత్తం 19.85 లక్షల ఎకరాలుగా ఉంది.

6. శాఖలో డ్రోన్ల సహాయంతో ప్రాజెక్టుల ప్రగతిని పర్యవేక్షించడం కోసం మరియు జిల్లా స్థాయిలో ఇంజనీర్లతో సమీక్షించడానికి శాఖలో ఇమ్మెర్సివ్ బెలి ప్రెజన్స్ కాన్ఫరెన్సింగ్ ఫెసిలిటీని ఏర్పాటు చేయడమయింది.

ఎపిఎన్ఐడిసి ఎత్తిపోతల పథకాలు :

1,15,837 ఎకరాల నూతన ఆయకట్టును సృష్టిస్తూ ఎపిఎన్ఐడిసి 82 నూతన ఎల్ఐ పథకాలను ప్రారంభించింది. 292 ఎల్.ఐ పథకాలను పునరుద్ధరించి, 2,17,404 ఎకరాలను

స్థిరీకరించడమవుతున్నది. రూ. 839.81 కోట్ల మొత్తం వ్యయాన్ని ఖర్చు చేయడమయింది.

ఎన్ఆర్ఎస్సి / ఐఎస్ఆర్ఓతో అవగాహనా ఒప్పందం :

ఏకీకృత జల నిర్వహణ వ్యవస్థను పూర్తిస్థాయిలో 'ఆంధ్రప్రదేశ్ జల వనరుల సమాచారం, నిర్వహణ వ్యవస్థ' గా విస్తరించడంలో వారి నిపుణత, సాంకేతికతలను ఉపయోగించుకోవడానికి ఎన్ఆర్ఎస్సి/ఐఎస్ఆర్ఓతో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఒక అవగాహనా ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకొంది. ఈ వ్యవస్థ జల వనరుల దృగ్గోచరతను, భౌగోళిక ప్రదేశం డేటాతో ఏకీకృత జల నిర్వహణలో భాగంగా నిర్ణయ మద్దతు వ్యవస్థ, శాటిలైటు ఆధారిత ఉత్పత్తుల డేటా, ఎన్ఆర్ఎస్సి నుండి హైడ్రాలాజికల్ సమూహాలను ఏకీకృతం చేయబోతున్నది. ఇది జల సంతులిత అధ్యయనాలు, జల ఆడిట్, మెరుగైన వరద ముందస్తు సూచనలలో సహాయకారిగా ఉంటుంది.

నారా చంద్రబాబు నాయుడు

ముఖ్యమంత్రి